

מסורת הש"ס

א) רש"י מ"ג, ב) לעיל ג. כה. [תמורה ג:א, ב) נדרים יג: יטו. מוספתא נדרים פ"א, ב) יצמות קכא: נדרים טו. סוכה גג, ה) [למן מנ:א, ב) גופייהו [כשאושרן] עטמו על הסוכה לא חייל. כז"ל רש"י, א) נג"ל פרקין דף כט,א, ב) ונשי' חוס' יומא מ: ד"ה ועשהו ומוס' ב"ק יע. ד"ה רב אשי' וכו',

תורה אור השלם

1. או נפש בי תשובע לבטא בשפתיהם לְהִרְעֵ או לְהִיטִיב לְכָל אִשְׁרֵי יִבְטֹא הָאָדָם בִּשְׂבָעָה וְנַעֲלֵם מִמֶּנּוּ וְהָיָה דָּרֵעַ וְאָשֶׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּיהָ:

ריקרא ד ה

2. נְתַן תַּתָּן לוֹ וְלֹא יִרַע לְבָבָךְ בַּתְּחִיל לוֹ בִּי בְגִלָּל הַדָּבָר הַזֶּה יִדְרָךְ יי אֱלֹדִיךָ בְּכָל מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מִשְׁלַח דָּךְךָ: דברים טו י

מוסף רש"י

שנאמר להרע או להיטיב. אוכל להטיב, לא אוכל להרע. שמעיה את עצמו, והוא הוין לכל דבר שהוא הן ולא להבא, ולהרע או להיטיב להבא משמע (ועי' ב.א.). שהנדרים חלים על דבר מצוה. שם אמר קונם שאני עשה סוכה, או קונם שאני מניח תפילין חל עליו הנדר ואם עשה קס ליה כגל יחל (נדרים יב:). מה שאין כן בשבועות. שאין נשבעין לנטל את המזות, דמושבט ועומד מהר סיני הוא לקיימת ולהכי לא חלה שבועה עליה דאין שבועה חלה על שבועה (טס.). על דבר שאין בו ממש. כגון דבור שאין בו ממש (טס.). מלקין אותו. שנשבע לשוא ומשעה שילת שבועה מפיו הרי הוא כנשבע על העמוד של און שהוא שם זהב, שאף זה על דבר שאי אפשר ותנן (לקמן כט.) דהיינו שבועת שוא ומייבס על זדונה מסת וכגון שהתרו צו (סוכה גג.) או: לאלתר מלקין אותו שישן, הואיל נדרר נדרב שאין יכול לעמוד צו (נדרים טד.).

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

בַּחֲטָאִם קֹאֲמַר. הא דאמר' דבר שזדונו לאו לא קמני בַּחֲטָאִתּ הוא דאמר ושבועת ציטוי חטאת היא: **דליס ציה מששא**. שאישן ושלא אישן שהשינה אין זה מששא: **שאזרוק ציור לים לא גרסי'** הכא: **בתנ'י אחד דברים של אחרים**. כדמפרש שאמן לפלוני כו': **שאין צהן ממש**. תרי גוויי

משמע שאין צהן ממש כגון שינה ומשמע שאין צהן הנייה כגון שאזרוק ציור לים: **א"כ**. דדייקת להרע או להיטיב אין לי כו': **מריצוי הכסוב**.

לכל אשר יצטא ויוקרא הן: **גב' הנדרים חלים על דבר מזוה**. קונס סוכה שאני עושה לולב שאני נוטל אסור ובנדרים מפרש טעמא בפרק ואלו מותרין (דף טז:): **מה שאין כן בשבועות**. כדמתן במתני' [כ.ו.] ויליף לה על קמנ (דף טז.) מקראי: נדר אינו חל על השינה כגון קונס שאני ישן דקונס לשון הקדש הוא ואמאי ליחול הקדש אצל קונס עיני בשינה חל אעין: **מלקין אוסו**. משום שבועת שוא דדבר שא"א הוא ומשנשבע יתה לנשקר. אלמא לאו שבועת ציטוי הוא דקמני וישן לאלתר: **ליסיה בלהבא**. זרוק פלוני או לא זרוק אין זה שבועת ציטוי אלא שבועת שוא שהרי אין פלוני ברשותו לזרוק ולא לזרוק: **רב כר"ע**. דמחייב בלשעבר: **ושמואל כרבי ישמעאל**. דמחייב ליה [רק] להבא: **אליבא דר' ישמעאל כר"ע לא פליגי**. כלומר דרב ודאי חנאי היא דלא מחייב ליה רב אליבא דרבי ישמעאל וליתא בפלוגתא דרב ושמואל אליציה כדמפרש ואזיל: **בי פליגי אליבא דר"ע**. כלומר אצל דרר"ע פליגי ולא דשמואל כמנאי דאפי' לר"ע פטר ליה שמואל וכל שכן לר' ישמעאל: דר'

שאישן ושלא אישן: איני והא"ר ‏**יוחנן** ‏**יהאומר** ‏**שבועה שלא אישן ג'** ‏**ימים** ‏**מלקין אותו וישן לאלתר** ‏**התם דאמר ג'** ‏**הכא דלא אמר ג': שאזרוק ציור לים ושלא אזרוק: איתמר** ‏^ס**שבועה שזרק פלוני ציור לים ושלא זרק רב אמר ה"חייב ושמואל אמר פטור רב אמר חייב איתיה בלאו והן ושמואל אמר פטור ליתיה בלהבא לימא בפלוגתא דר' ישמעאל ור"ע קא מיפלגי דתנן ר' ישמעאל אומר אינו חייב אלא על דברים שיש בהן הרעה והטבה דברים שאין בהן הרעה והטבה מגין אמר לו מריבוי הכתוב אמר לו אם ריבה הכתוב לכך ריבה הכתוב לכך רב דאמר כר"ע ושמואל דאמר כר' ישמעאל אליבא דר' ישמעאל כולי' עלמא לא פליגי השתא מילתא דאיתא בלהבא לא מחייב עלה רבי ישמעאל לשעבר מילתא דליתא בלהבא מיבעיא כי פליגי אליבא דר"ע רב כר"ע ושמואל אמר עד כאן לא מחייב ר"ע התם לשעבר אלא מלתא דאיתא בלהבא מחייב ר"ע לשעבר אבל מידי דליתיה בלהבא לא לימא בפלוגתא דרבי**

בשבועה בכל ענייני שבועה אינה חלה על דבר מצוה כדבר הרשות דהיינו כשאוסר עצמו על החפץ אפי' כשיאמר ישיבת סוכה עלי שבועה אסר נפשיה מן חפצא דלשון שבועה לא שייך אלא על עצמו וקונס לא שייך אלא על החפץ שאוסר על עצמו כקרבן ולכן חלה נמי שבועה על השינה דאסר נפשיה עליה אצל בנדר אסר שינה עליו ואין זה ממש ובפ"ב נדנדים (דף טו.) מסיק רצינא נדנדים נמי חלים מדרבנן על דבר שאין צו ממש והשתא אחי שפיר הא דאמר בריש נדרים (דף ב:) לאפוקי שבועות דאסר נפשיה מן חפצא ור"ת מפרש דלקמן (דף כט.) ובפ' ד' נדרים (דף כד:) לא מיירי שאמר בלשון זה יאסרו עלי שבועה אלא ה"ק כשאומר לשון שע"י שבועה אוסר פירות עליו ומיירי שאומר שבועה שלא אוכל פירות וצירוב ספרים ל"ג בשבועה אצל אמר יאסרו בשבועה אינו כלום אפי' בדבר הרשות משום דאסר חפצא עליה והשתא נמי יחא חומר בנדרים מבשבועות: **א"ינ' והא"ר** יוחנן. למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דתקשה ליה צריש פירקין (דף יט:) גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל וי"ל דגבי אכילה לוכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש דלאלתר קאמר א"נ התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו: **ושמואל דאמר כר' ישמעאל**. וא"ת והא לעיל קאמר שמואל טעמא משום דליתא בלהבא וי"ל דאין הן מדברי שמואל אלא הש"ס מפרש כן אליציה וכענין זה יש בכמה מקומות בש"ס: **ר"ב דאמר כר"ע**. הק' ה"ר עזרא הנציא דהשתא רב דריש ריבזיי ומיעוטי ובהגוזל קמא (ב"ק דף יז:) סבר רב כר"מ דאמר אומרים בעצדים הרי שכן לפניך דאין נגולים כמקרקעי ומאן דאית ליה דעצדים כמקרקעי דריש כללי ופרטי כדמוכח לקמן בפ' שבועת הפקדון (דף לו:) ובהגוזל בתרא (ב"ק דף קי:) וי"ל דאית ליה שום מיעוט דממעט עצדים כדפרשית לעיל בפ"ק (דף ז: ד"ה ר"ע):

שבועות שתיים פרק שלישי שבועות

כה.

אָלֵא כי קתני מידי דחייל אמירי דבר מששא כו'. תימה דצטוק מכות (דף כב. ושס) דקאמר וליחשב נמי כגון דאמר שבועה שלא אחרוש ציו"ט ודחיק למימר האני חנא לית ליה אסור כולל ולישני כי הכא דלא קמני מידי דחייל אמירי דלאו צר מששא וי"ל דעדיפא מיניה משני התם:

חומר בנדרים שהנדרים חלים על דבר מצוה בדבר הרשות. בפ"ב נדנדים (דף טז:) נפקא לן מדכתיב לה' וצריש מסכת מזיר (דף ה. ושס) דרשינן מיין ושכר חיר לאסור יין מזוה כיון הרשות ותימה תרי קראי למא לי הא איתקוס נדרים ומזירות אהדיי צריש מסכת נדרים (דף ג.) וי"ל צריכי דמזירות אוסר כל יין עליו הלכן חייל אין מזוה כיון הרשות אצל נדרים שאינו אוסר עליו אלא המזוה כגון סוכה וסופר ולולב ותפילין אימא להא חייל ואי כתיב נדרים ה"א לפי שאוסר המזות עליו אצל ציור שאוסר עצמו על היין לא חייל נדנדים ^א גופייהו כשאוסר עצמו הסוכה לא חייל: **בזה שאין כן בשבועות**. בפרק ב' נדנדים (דף טז:) פריך מ"ש נדר דכתיב כי ידור נדר לה' שבועה נמי הכתיב או השבע שבועה לה' ומשני הא דאמר ישיבת סוכה עלי הא דאמר שלא אשכ צסוכה משמע דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו ראי' שיהול הנדר שאוסר הסוכה עליו כקרבן וסוכה אינה מזווה לעשות מזוה אצל שבועה שאוסר עצמו על הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד הוא לעשות מזוה ומימה א"כ מה חומר יש בנדרים מבשבועה שבועה נמי חיילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה עלי שבועה דאסר חפצא עליה דאסר חפצא עליה חלה נמי שבועה כדאמר בשילהי ^א (פ"ק) (דף יג.) ובפ' ד' נדרים (דף כד:) גבי שבועת שוא בלאמר יאסרו כל פירות שענולם עליה שבועה אם לא ראיתי גמל פורח בציור והדאמר בריש נדרים (דף ב:) אידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמיתסר חפצא עליה ולאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא היינו דהוי נמי כה"ג דאסר נפשיה מן חפצא אצל נדרים וחרמים איין אלא צענין דמיתסר חפצא עליה וי"ל דהיינו חומר בנדרים דככל ענין דחל על דבר הרשות חל על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ על עצמו אצל כשאוסר עצמו על החפץ אינו חל אפי' בדבר הרשות כשאומר קונס גופו על החפץ דקונס היינו כקרבן ולא שייך על עצמו אצל

בזה שאין כן בשבועות. בפרק ב' נדנדים (דף טז:) פריך מ"ש נדר דכתיב כי ידור נדר לה' שבועה נמי הכתיב או השבע שבועה לה' ומשני הא דאמר ישיבת סוכה עלי הא דאמר שלא אשכ צסוכה משמע דנדרים לפי שאוסר סוכה על עצמו ראי' שיהול הנדר שאוסר הסוכה עליו כקרבן וסוכה אינה מזווה לעשות מזוה אצל שבועה שאוסר עצמו על הסוכה אין השבועה חלה דמשועבד הוא לעשות מזוה ומימה א"כ מה חומר יש בנדרים מבשבועה שבועה נמי חיילא כה"ג כי אמר ישיבת סוכה עלי שבועה דאסר חפצא עליה דאסר חפצא עליה חלה נמי שבועה כדאמר בשילהי ^א (פ"ק) (דף יג.) ובפ' ד' נדרים (דף כד:) גבי שבועת שוא בלאמר יאסרו כל פירות שענולם עליה שבועה אם לא ראיתי גמל פורח בציור והדאמר בריש נדרים (דף ב:) אידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמיתסר חפצא עליה ולאפוקי שבועה דאסר נפשיה מן חפצא היינו דהוי נמי כה"ג דאסר נפשיה מן חפצא אצל נדרים וחרמים איין אלא צענין דמיתסר חפצא עליה וי"ל דהיינו חומר בנדרים דככל ענין דחל על דבר הרשות חל על דבר מצוה דהיינו כשאוסר חפץ על עצמו אצל כשאוסר עצמו על החפץ אינו חל אפי' בדבר הרשות כשאומר קונס גופו על החפץ דקונס היינו כקרבן ולא שייך על עצמו אצל

אפי' כשיאמר ישיבת סוכה עלי שבועה אסר נפשיה מן חפצא דלשון שבועה לא שייך אלא על עצמו וקונס לא שייך אלא על החפץ שאוסר על עצמו כקרבן ולכן חלה נמי שבועה על השינה דאסר נפשיה עליה אצל בנדר אסר שינה עליו ואין זה ממש ובפ"ב נדנדים (דף טו.) מסיק רצינא נדנדים נמי חלים מדרבנן על דבר שאין צו ממש והשתא אחי שפיר הא דאמר בריש נדרים (דף ב:) לאפוקי שבועות דאסר נפשיה מן חפצא ור"ת מפרש דלקמן (דף כט.) ובפ' ד' נדרים (דף כד:) לא מיירי שאמר בלשון זה יאסרו עלי שבועה אלא ה"ק כשאומר לשון שע"י שבועה אוסר פירות עליו ומיירי שאומר שבועה שלא אוכל פירות וצירוב ספרים ל"ג בשבועה אצל אמר יאסרו בשבועה אינו כלום אפי' בדבר הרשות משום דאסר חפצא עליה והשתא נמי יחא חומר בנדרים מבשבועות: **א"ינ' והא"ר** יוחנן. למאי דס"ד השתא דלעולם קאמר תימה דתקשה ליה צריש פירקין (דף יט:) גבי שבועה שאוכל ושלא אוכל וי"ל דגבי אכילה לוכא למיטעי דלעולם קאמר ולא הוצרך התנא לפרש דלאלתר קאמר א"נ התם נמי שייך שפיר לעולם כגון שנשבע על ככר שלפניו: **ושמואל דאמר כר' ישמעאל**. וא"ת והא לעיל קאמר שמואל טעמא משום דליתא בלהבא וי"ל דאין הן מדברי שמואל אלא הש"ס מפרש כן אליציה וכענין זה יש בכמה מקומות בש"ס: **ר"ב דאמר כר"ע**. הק' ה"ר עזרא הנציא דהשתא רב דריש ריבזיי ומיעוטי ובהגוזל קמא (ב"ק דף יז:) סבר רב כר"מ דאמר אומרים בעצדים הרי שכן לפניך דאין נגולים כמקרקעי ומאן דאית ליה דעצדים כמקרקעי דריש כללי ופרטי כדמוכח לקמן בפ' שבועת הפקדון (דף לו:) ובהגוזל בתרא (ב"ק דף קי:) וי"ל דאית ליה שום מיעוט דממעט עצדים כדפרשית לעיל בפ"ק (דף ז: ד"ה ר"ע):

מני

	עין משפט
	נר מצוה

בזו א מיי פ"א מהלכות שבועות הלכה ב סמג לאוין רלח רלט טוש"ע יו"ד סימן רלו סעיף ב:

בזו ב מיי פ"ג מהלכות נדרים הלכה א סמג לאוין רמז טוש"ע יו"ד סימן רטו סעיף א:

בזו ג מיי פ"ה מהלכות שבועות הלכה טז סמג שס וסרי רלח טוש"ע יו"ד סימן רלט סעיף ד:

בזו ד מיי פ"ג מהל' נדרים הלכה א סמג שס טוש"ע שס סעיף ג:
ג ה מיי שס סמג שס טוש"ע יו"ד סימן ריג שס סעיף א:

גא ו מיי פ"ה מהלכות שבועות הלכה טז:

גב ז מיי שס הלכה ב סמג שס טוש"ע יו"ד סימן רלו סעיף ד:

גג ח מיי שס הלכה א סמג שס טוש"ע יו"ד שס סעיף א:

רבינו חננאל

שבועה חיילא אמירי דלאו בר מששא הוא. כגון שאזרוק ציור לים ושלא אזרוק א': **מתנ'** אחד דברים של עצמו ואחד דברים של אחרים [א'] יש בהם ממש וכו'. ת"ר חומר בנדרים שהנדרים חלים על דבר מצוה כדבר הרשות מה שאין כן בשבועה. חומר בשבועות שהשבועות חלות על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש מה שאין כן בנדרים: **פ"סיקא** שאותן לפלוני ושלא אתן אוקימנא בנשבע ליתן מתנה לעשירי. אבל ליתן צדקה לעני מושבע מהר סיני הוא שנאמר נתן תתן לו ואין שבועה חלה על שבעה. שאישן ושלא אישן כו'. אוקימנא בנשבע שלא ישן פחות מג' ימים. אבל הנשבע שלא יישן ג' ימים שזרק פלוני ציור לים ולא זרק. שבועה שלא זרק וזרק. רב אמר חייב דהא איתא בלאו והן. ושמואל אמר פטור דהא ליתא בלהבא. פי' ליתיה בורוק. כלומר אינו יכול לכוף חבירו לזרוק ציור לים (המלח) מיכן ולהבא. ואתיין לאוקמי חלוקתם בחלוקת רבי ישמעאל ור' עקיבא ולא עמדה. ואסיקנא כי פליגי אליבא דרבי עקיבא רב כר' עקיבא ושמואל אמר לך כי קא מחייב ר' עקיבא לשעבר במידי דאיתיה להבא אבל במידי דליתיה להבא לא מחייב אלא בפלוגתא

(א) ע"י ש"י.

